

Azok az ötvenes évek!
A személyi kultusz világa

Kompetenciaterület:
Szociális, életviteli és környezeti kompetencia

12. évfolyam

Programcsomag:
Polgár a demokráciában

A modul szerzője: Szekszárdi Júlia

MODULLEÍRÁS

Ajánlott korosztály	16-17 évesek
Ajánlott időkeret	5 × 45 perc
A modul közvetlen célja	Különbféle életmód-történeti és kultúrtörténeti témák projekt keretében való feldolgozásán keresztül megéreztetni a tanulókkal az ötvenes évek atmoszféráját, az egyes embereket körülvevői diktatórikus világ egyszerre kegyetlen és groteszk sajátosságait.
A modul témái, tartalma	Témák: Társadalom– politika, állam, hatalom; konfliktus – agresszió, verbális bántalmazás, érzelmi bántalmazás; társadalmi nyilvánosság – propaganda, közvélemény, manipuláció; személyiségek Tartalom: Az 1948 és 1953 közötti időszak eseményeinek krónikája. Az 50-es évek légkörének általános jellemzői. Öt közösen meghatározott kultúrtörténeti téma csoportos projekt keretében való feldolgozása és bemutatása.
Megelőző tapasztalat	II. világháború befejezése, újjáépítés; a fordulat éve; az MDP megalakulása
Ajánlott továbbhaladási irány	Sztálin halála; az SZKP XX. kongresszusa; az 1956-os forradalom
A kompetenciafejlesztés fókuszai	A szociális kompetenciákhoz szükséges kognitív készségek: információk rendszerezése, információfeldolgozás, problémaazonosítás, kritikai gondolkodás, kreativitás Társas kompetenciák: empátia, véleményalkotás, vitakészség
Kapcsolódási pontok	A NAT-hoz: Ember és társadalom Tantárgyakhoz: történelem Modulokhoz: Sej, a mi lobogónkat (szka208_09); Kékcédulás választások (szka212_05); A fordulat éve (szka212_06); Egy koncepció per – a Rajk per (szka212_07); Amikor szakad a cérna – Rajk újratemetése (szka212_22); 1956 (szka211_25)
Támogató rendszer	Rákosi Mátyás 60 éves születésnapjának megünneplése: http://www.archivnet.hu/rovat/cikk.phtml?kiad_kod=39&cikk_kod=191#teteje A Sztálin szobor Budapesten: http://www.19562006.hu/kalendarium/index.php?id=16 Kislexikon a Sulineten: http://www.rev.hu/sulinet45/szerviz/kislex/kislexis.htm Recski kényszermunkatábor: http://www.sulinet.hu/eletestudomany/archiv/2001/0108/tort/tort.htm Sztálin halála: http://www.mult-kor.hu/cikk.php?article=409

Bevezető gondolatok

A modul a fordulat évétől a Sztálin haláláig és az SZKP XX. kongresszusáig terjedő időszakokkal foglalkozik. Feldolgozása feltételezi, hogy a tanulók az előzmények tényanyagával tisztában vannak, ismerik a hazai és nemzetközi kontextust, és képesek arra, hogy a tervezett projektfeladat során összegyűjtött információkat elhelyezzék a folyamat egészében. Ebben az öt órában a hangsúly a kor légkörének, mindennapi életének felidézésén van. Erre annál inkább van lehetőség, mert ezeknek az éveknek a szemtanúi itt élnek közöttünk, és lehetőség van annak a feltárására, hogy ki hogyan élte meg ezt a nehéz időszakot. Mindemellett a rendszerváltás óta eltelt időben számos olyan kiadvány, szócikk jelent meg, illetve olvasható a interneten, amely részletesen foglalkozik ezzel a korszakkal, és árnyaltabban, a korábbi szemiatizmust levetkőzve tárgyalja az ún. 50-es éveket. Forrásként rendelkezésre állnak a korszakban készült már klasszikusnak számító filmek, amelyek nagyban segítik felidézni a kor hangulatát, és elővehetők azok a szocialista realizmus jegyében fogant irodalmi művek, iskolai olvasmányok, politikai propagandát hirdető sajtótermékek, képek, plakátok, amelyek híven tükrözik az ötvenes évek világát. Lehetőség van továbbá olyan használati tárgyak, dokumentumok összegyűjtésére, amelyek segíthetik az adott korszak felidézését. Ennek és az ezt követő időszaknak konkrét üzenetei vannak a mai korra nézve. A jelenben zajló folyamatok jelentős része ugyanis az elmúlt 60 év aspektusából értelmezhető igazán. Ezért is lenne nagyon fontos, hogy a fiatalok felfedezzék és megpróbálják a maguk számára értelmezni ezeket az üzeneteket.

Módszertani ajánlás

A rendelkezésre álló öt órát célszerű két részre bontani: 2+3 óra. Az első szakaszban történik a ráhangolás, a csoportalakítás és a projektbemutatók megtervezésére. A következő szakaszig legalább egy (de jobb, ha két) hetet tanácsos hagyni, hogy legyen elég idő a felkészülésre.

Az események időrendi sorrendben történő áttekintésével indul a modul, majd az egyik változatban képek, a másiban szövegek segítségével idézzük fel a korszak hangulatát, jellegzetes problémáit.

A foglalkozás lényege egy projektfeladat: bemutató készítése öt témáról. Már a téma kijelölésénél biztosítsunk minél nagyobb teret a diákok szabad választásának, s bár célszerű konkrét javaslatokat is tenni, legyen lehetőség ezek kiegészítésére, az adott tanulócsoport érdeklődésének megfelelő csoportosítására, módosítására.

A csoportok kialakítása a csoportfelelős dolga. A csoportfelelősök személyének kiválasztásánál ügyeljünk arra, hogy az adott diák képes legyen a munka szervezésére, irányítására, ugyanakkor ne legyen túlságosan domináns, tegye lehetővé, hogy minden társa kapjon neki való feladatot. Célszerű előre jelezni, hogy a produktum értékelésénél az együttműködés színvonala is szempont lesz.

A mellékletben számos javaslat szerepel a munkaformák megválasztása, a gyűjtőmunka forrásai, valamint a bemutató műfaja tekintetében. Ösztönözzük a csoportokat arra, hogy minél változatosabb módszereket alkalmazzanak. Figyelmeztessük őket, hogy 15 percük van a bemutatásra. Az idő azonban megsokszorozható, ha kiállítás készül (ebben több csoport is közreműködhet), vagy az iskolai belső hálózaton sikerül kialakítani egy webfelületet a gyűjtött anyagok bemutatására.

A csoportok értékelik társaik munkáját, de a hangsúly az önértékelésen van.

A záró szakaszban készítendő plakátok jelzik, hogy mit értettek és éreztek meg a tanulók a tárgyalt korszakból, milyen vélemény alakult ki bennük ezekről az évekről.

A tanár menetközben adjon megalapozott, ösztönző, segítő szándékú visszajelzéseket. A csoportok munkájának értékelésénél a tanulók összegző önértékeléséből induljon ki, ne sugalljon ezek elhangzását megelőzően saját véleményét. Ezt követően természetesen ő is elmondhatja véleményét, de ennek során vegye figyelembe a csoportok értékelését. A produktum minősége mellett adjon hangsúlyt a csoport együttes munkájára vonatkozó véleményének. Törekedjen a pozitív vonások kiemelésére, kerülje a „ledorongolást”, de csak azt dicsérje, ami valóban dicséretet érdemel. Mivel ebben az esetben a csoportot és nem az egyént értékeljük, osztályzatot ne adjunk.

A modul mellékletei

Tanári segédletek

P1 – Kivetíthető és kinyomtatható képek (külön mappában)

P2 – Javasolt témák

P3 – Háttérolvasmányok, segédanyagok

Tanulói segédletek

D1 – Fordulattól fordulatig. Eseménykrónika. Minden lapból egy példányra van szükség, amit csíkokra vágva kell odaadni a diákoknak.

D2 – Az ötvenes évek képekben. Csoportos feladatlap. A lapot hat példányban kell sokszorosítani. (A változat)

D3 – a-f Hatféle csoportos feladatlap. Minden típusból annyi példányt kell másolni, ahány tagja van a vele foglalkozó csoportnak. (B változat)

D4 – Fogalomjegyzék. Csoportos feladatlap. A lapot hat példányban kell sokszorosítani.

D5 – a-b Önálló projektfeladat. Javaslatok a bemutató elkészítéséhez és tervező lap. A mellékletet öt példányban kell sokszorosítani.

D6 – Értékelő lap – a lapból összesen 25 példányra lesz szükség.